

ERIK
OF HET KLEIN INSECTENBOEK

Een toneelstuk naar het boek van
Godfried Bomans

Geschreven door
J. Verhulst.

Erik of het klein insectenboek.

Rolverdeling.

Erik.

Verteller.

Juffrouw Schönberg.

Henkje Sjollema.

Grootvader.

Grootmoeder.

Meneer Wesp.

Mevrouw Wesp.

Dochter 1.

Dochter 2.

Dochter 3.

Dochter 4.

Dochter 5.

Dochter 6.

Dochter 7.

Slak 1.

Slak 2.

Duizendpoot . 1.

_____ 2.

_____ 3.

_____ 4.

_____ 5.

_____ 6.

Sprinkhaan.

Bij.

Meikever.

Vlinder 1.

Vlinder 2.

Spin.

Doodgraver 1.

Doodgraver 2.

Doodgraver 3.

Worm 1&2.

Mier.

Mieren.

Het toneel laat een slaapkamer zien. In het midden een bed. Aan weerszijden hiervan twee portretten. Wat meer naar de achtergrond een grote natuurschildering, Wollewei.

Zoemen

Erik kijkt slaperig in het rond.

VERTELLER De kleine Erik lag, juist op het ogenblik van dit verhaal, in het oude bed van grootmoeder Pinksterblom en keek over de rand van het laken de schemerige kamer in.
Het was het uur waarop kleine mensen naar bed gaan, het uur waarvan de grote mensen niet weten: alle vertrouwde dingen aan de muur vervagen zoetjes aan in het groeiende duister en de wereld wordt stil, zo stil dat zij zelfs niet meer ademt.

Openingsmuziek

Erik lag stil te kijken naar het raam in de verte en naar de schemerende portretten aan de muur. Het is net of er iets te gebeuren staat, dacht hij. En misschien staat er ook iets te gebeuren.
Hij besloot om nu eens niet, zoals op andere avonden, in slaap te vallen, maar goed op te letten of er misschien ook werkelijk iets te gebeuren stond.
Om wakker te blijven nam hij een boekje van onder zijn hoofdkussen vandaan: Solms Beknopte Natuurlijke Historie. Erik moest daar voor de volgende morgen alle insecten uit kennen. Hij had er de hele woensdagmiddag uit zitten leren en was tot aan de meikevers gekomen.

ERIK Laat eens kijken. Hoeveel poten heeft een weps!! ook al weer?
Zes. De ogen zijn apart verstelbaar en staan vóór in de kop.

(Hij herhaalt beschrijvingen e.d. om ze in te prenten)

Mooi! Ze leven niet in korven zoals de bijen, maar ja, waar leven ze dan wel? ..... Ze zullen wel apart leven, denk ik. ... Nu ja, wat doet het er ook toe? Ze behoren tot de familie der vliesvleugeligen en hebben geknikte sprieten.

En hoe staat het met de vlinders? De vlinder verbaast de aandachtige natuurliefhebber door haar fraaie kleurenpracht.

(Herhaalt deze zin)

VERTELLER *(declamerend)*

De vlinder verbaast de aandachtige natuurliefhebber door haar fraaie kleurenpracht. Erik zei deze zin twee keer, zo mooi vond hij hem.

ERIK We kunnen hen rekenen tot de zogenaamde nuttige insecten, maar de kinderen die ze krijgen, welke rupsen worden genoemd, kunnen zeer schadelijk zijn.

(Nu begint er een zeer moeilijke passage waar Erik zicht- en hoorbaar geen raad mee weet)

De door geleding bewegelijke kop draagt veelledige draad- of borstelvormige, vaak ook knotsvormige, voorts gezaagde of komvormige sprieten, grote, halfbolvormige samengestelde of enkelvoudige ogen, een kleine bovenkaak en een roltong, die de plaats van de onderkaken inneemt.

Erik kijkt wanhopig op.

VERTELLER Alleen het lezen al van deze passage maakte Erik plotsklaps klaarwakker en spookbeelden van de nakende overhoring begonnen hem te plagen.

Op de achtergrond verschijnen Juffrouw Schönberg en Henkje Sjollema.

JUFFROUW SCHÖNBERG *(Scherp)*

Tot onze grote spijt moeten we opnieuw constateren dat Erik het gevraagde antwoord schuldig blijft.

(Fluweel)

Jij weet het vast wel, hè Henkje?

HENKJE SJOLLEMA

(Hij spreekt voorbeeldig)

Zeker juffrouw Schönberg.

De door geleding bewegelijke kop draagt veelledige draad- of borstelvormige, vaak ook knotsvormige, voorts gezaagde of komvormige sprieten, grote, halfbolvormige samengestelde of enkelvoudige ogen, een kleine bovenkaak en een roltong, die de plaats van de onderkaken inneemt.

JUFFROUW SCHÖNBERG

Geweldig hoor Henkje! Ik zou het zelf niet beter hebben kunnen

zeggen. Ik zou willen dat sommige kinderen (*pauseert even*) eens een voorbeeld aan je zouden nemen Henkje. Wil je dat geloven ?

(Ze kijkt veelbetekenend naar Erik, die nu helemaal rechtop in bed zit. De spookbeelden verdwijnen)

ERIK *(Wanhopig verdrietig)*
Henkje Sjollema weet altijd alles beter.

(Zucht en haalt de schouders op)

Dan maar naar de mieren. *(Bladert)*

De mier behoort, net als de Weps!! tot de familie van de vliesvleugeligen en worden de mens vaak tot voorbeeld gesteld vanwege hun ijver. Mieren wonen in groten getale in zogenaamde mierenhopen.

(Erik knikt en mompelt.)

Dat is gemakkelijk te onthouden: mieren wonen in mierenhopen waar ze de hele dag bezig zijn met het vervoeren van poppen en eieren. *(Erik geeuwt)*

In tijd van nood scheiden ze een zuur af, mierenzuur genaamd, *(herhaalt mierenzuur)*, dat voor de industrie echter van geen belang is.

(Erik kijkt glazig op)

VERTELLER Door het, voor zijn doen, late uur kon Erik zijn gedachten maar moeilijk bij zijn studie houden. Onwillekeurig kwam hij bij de grote natuurschildering aan de muur terecht. Het schilderij had hij zelf de naam " Wollawei" gegeven omdat men er witte schaapjes zag grazen in een grote weide.

In de verte leunde een oude herder op zijn staf en een kleine herdersjongen blies op een koperen hoorn.

Maar wat Erik het mooist vond van dit schilderij, was dat de schilder er met eindeloos geduld alle insecten op geschilderd had die men maar bedenken kon: rupsen en kevertjes, hommels, spinnen, wormen, teveel om op te noemen.

ERIK Wat moet het toch heerlijk wezen om daar te leven. Nooit geen proefwerken meer over insecten, want iedereen is daar insect: altijd honing in overvloed, je speelt maar wat in het groene gras en de dag is voorbij. O, wat zou ik.....

(Het portret van grootvader kucht. Erik kijkt verschrikt op.)

Is daar iemand?

Stilte. Dan weer gekuch. Zonder dat Erik het ziet, komt het portret tot leven, gaat met een vinger over de lijst. Op het moment dat Erik zijn kant uit kijkt, wordt de pose weer ingenomen. Erik gaat naar het portret dat geen krimp geeft. Erik vertrouwt het niet en keert weer snel naar het portret dat nu betraapt wordt en zijn vinger te laat terug trekt.

ERIK   Ik zie wel dat u leeft.

GROOTVADER   Dat had je niet gedacht hè, dat je oude grootvader nog leefde, wel?

ERIK   Nee, dat had ik niet gedacht. Maar ik wist wèl dat er vanavond iets bijzonders gebeuren zou.

GROOTVADER   O, dit is nog lang niet alles. Dit is pas het begin. Er komt nog veel meer.

ERIK   Dat dacht ik wel.

GROOTVADER   *(fluisterend)*
Je moet het maar niet verder vertellen, *(kijkt om zich heen)* maar we leven allemaal.

ERIK   Wie allemaal?

GROOTVADER   De portretten!

Het portret van grootmoeder Pinksterblom komt tot leven.

GROOTMOEDER   Prenez garde, Jean. Il est trop jeune!

Grootvader gaat meteen recht zitten.

GROOTVADER   Dat is je grootmoeder. Ze is in haar jeugd op een Frans pensionaat geweest. Enfin, dat hoor je nog wel.

Erik kijkt naar het portret terwijl grootvader spreekt.

ERIK Is het die oude dame daar?

GROOTVADER

(Brengt vinger aan de mond buiten de lijst om)

Sst. jongen. Zeg nooit van vrouwen dat ze oud zijn en in het bijzonder niet van je grootmoeder. Ja, het is een parmantig vrouwtje; ze weet wat ze wil.

Grootmoeder komt uit haar lijst vandaan.

ERIK Wat moet ik nu doen? Wat moet ik nu doen?

Grootmoeder gaat voor Erik staan.

GROOTMOEDER En, hoe vind je je grootmoeder?

ERIK

(aarzelend)

Aardig. Ik vind u werkelijk aardig. Alleen wel een beetje klein.

GROOTMOEDER Dat vind ik ook, maar Jean stond er destijds op dat het een klein portret werd, omdat het tussen de spiegel en de kast moest hangen.

GROOTVADER *(Heftig)* Welnee, dat vond jij juist!

De portretten zien hoe Erik verschrikt de handen tegen de oren houdt en zwijgen even.

GROOTMOEDER Alles leeft, kleine jongen. Men moet het alleen maar weten te zien. Kijk maar eens naar dat grote schilderij daar, met de schapen in de wei.

ERIK

Het schilderij Wollewei!

GROOTMOEDER Het schilderij Wollewei. Daar moet je nu eens goed naar kijken

Ze loopt in de richting van het schilderij. Erik volgt haar.

ERIK

Lieve grootmama. Laat mij nu gaan naar het land Wollewei. Ik heb altijd zo verlangd om daar eens te zijn tussen de vlinders

en de bijen.

GROOTMOEDER Men moet heel klein worden als men zoiets wil beleven.

Zij wenkt hem, neemt hem bij de hand en samen kruipen ze door het doek. Op het toneel verschijnt het gras, de slaapkamer is weg. Grootmoeder zingt een lied en wuift naar Erik ten afscheid.

GROOTMOEDER   Wie kent niet de nijvere bij.
Maakt ons met zijn honing zo blij
Ken je soms een nijverder beest
Dat in Wollewei is geweest?
Van zoeme, zoeme, zoem.

Erik gaat alleen verder in Wollewei. Vol verbazing kijkt hij om zich heen. Er komt een wesp tevoorschijn. De wesp kijkt hem zwijgend aan. Erik maakt een buiging.

Zoemen

ERIK   Dag meneer de weps.

WESP   Wesp!

ERIK   Weps.

WESP   Wesp!

*Er volgt een pauze waarin ze zwijgend tegenover elkaar staan - dan:
Wesp- wesp- wesp!*

ERIK   Weps

De wesp staart Erik ongeloofig aan en er is weer een stilte.

WESP   Hebt u permissie?

ERIK   Permissie ?

WESP Toestemming ja. Weet u niet dat u op verboden terrein wandelt?

ERIK Neemt u me niet kwalijk, meneer de weps maar....

WESP Wesp!!

ERIK Ik dacht dat hier de openbare weg was.

WESP Neen, dit is eigen grond. Maar ik neem het u niet kwalijk. U bent hier zeker vreemd?

ERIK Ja, ik kom van zeer verre. (*zachter*) Ik kom van zeer, zeer verre.

WESP Nu, dan kon u het ook niet weten. Dit hele blad is van mij, van vader op zoon overgegaan. Het is zo te zeggen een familiestuk.

ERIK (*kijkt om zich heen*)
Familiegrond.

WESP Zeer, zeer juist opgemerkt. Familiegrond is het. U slaat de spijker op zijn kop. Wij zijn van zeer oude familie. Mag ik mij voorstellen: van Vliesvleugel.
Stapt achteruit om het effect van zijn woorden te zien en voegt er een stapje voorwaarts aan toe.

De oude tak. (*Pauze*) Mag ik nu misschien even uw naam weten?

ERIK (*buigt*) Erik, mijn naam is Erik.

WESP Is het van Erik of gewoon Erik?

ERIK Erik is pas het eerste stukje van mijn naam, spreek je het allemaal bij elkaar uit, dan wordt het Erik Pinksterblom.

WESP O, dat is wat anders. Oude tak?

ERIK Jawel, vader heette al Pinksterblom en die zijn vader ook al. Dat was een mooi portret!

WESP Ik ben blij met u kennis gemaakt te hebben. En als u met ons de lunch zoudt willen gebruiken?

ERIK   Graag. Ik vind het heel vriendelijk van u.

WESP   Klimt u dan maar op mijn rug. Ik zie dat u geen vleugels hebt en om te lopen is het een heel eind.

Zij gaan op weg. Zij bewegen verschillend, vanuit hun eigen aard. Een bonte stroom insecten passeert. In feite alle insecten die later nog zullen komen. Als laatste passeert allersierlijkst een vlinder die door Erik vol verwondering nagekeken wordt.

De passage is druk. Er is maar weinig bij waar men kennis mee zou willen maken.

ERIK   Er zijn toch heel aardige beesten onder, met mooie kleuren.

WESP   *(minachtend)* Die verraden hen juist. Echte oude adel takelt zich niet zo toe. Zij weet dat het daar niet in zit, maar in het bloed. Heeft men het bloed eenmaal, dan is de rest bijzaak. Heeft men het niet, dan heeft men het ook niet.
Zit u nog goed?

ERIK   O, het gaat enig en zo hard. Kunt u nog harder?

WESP   Liever niet. Men komt zo bezweet aan tafel. Bovendien heb ik een kleine hartkwaal. Dit blijft onder ons. Mijn eigen vrouw weet er niet eens van. U zult dadelijk met haar kennis maken. Ze is ook ene van Vliesvleugel.

ERIK   De oude tak?

WESP   De oude tak, ofschoon verarmd. Maar wat is geld vergeleken met bloed.

ERIK   Niets.

WESP   Zeer juist opgemerkt. Het is niets. Ik heb zeven dochters.

ERIK   Zo!

WESP   Zeven huwbare dochters!

Moment stilte.

Hebt u geld?

ERIK Jawel en nog tamelijk veel ook.

WESP *(Kijkt hem aan en begint te neuriën.)*
Ziet u die rode chrysaant. Dat is ons home.
(Ze staan stil)
Permitteert u dat ik voorga?
(Draait zich om naar Erik)
Hoe was uw naam ook alweer?

ERIK Erik Pinksterblom.

WESP Erik Pinksterblom. Als u zo goed wilt zijn hier even te wachten.
Hij laat Erik alleen, die om zich heen kijkt. De wesp komt al snel terug. Hij is overdreven vriendelijk.

Wilt u mij misschien volgen meneer Pinksterblom, mijn vrouw stelt het zeer op prijs om met u kennis te maken.
Even later staat Erik tegenover mevrouw van Vliesvleugel.

MEVR. V. VLIESV. Wij zijn altijd blij om een heer te ontmoeten.

Erik maakt een soort van buiging.

Een heer is een heer. Men is het of men is het niet.

WESP Zeer juist.

MEVROUW Is men het, dan is men het ook, maar is men het niet, dan is men het ook niet.

WESP En wordt men het ook niet.

MEVROUW En wordt men het ook niet.

Er valt een stilte.

Gebruikt u suiker en melk?

Erik knikt. Er wordt in stilte gedronken. Meneer en mevrouw van Vliesvleugel knikken elkaar toe. Meneer kucht.

Tot welke dierenfamilie hoort u eigenlijk?

ERIK   Ik hoor gewoon bij de mensen.

MEVROUW   Mensen? Nooit van gehoord. Zijn zij van adel?

ERIK   Niet allemaal. Maar toch wel een heleboel. Baronnen, graven, jonkheren, je kunt het zo gek niet bedenken.

MEVROUW   Ja, ja van adel dus. Hoeveel poten hebben zij?

ERIK   Pardon. Benen!

MEVROUW   Wat zijn dat: benen?

ERIK   Benen zijn eigenlijk poten.

MEVROUW   Dat komt dus op hetzelfde neer, want als benen poten zijn, zijn poten ook benen. Dus: hoeveel poten hebben zij?

ERIK   Normaal gesproken: twee.
Erik bemerkt nu pas een insect (vlieg) op de achtergrond. Hij maakt aanstalten om zich voor te stellen.

MEVROUW   *(Gehaast)* Niet doen, niet doen, personeel! Een soort Secretaris van mij. Een goede jongen hoor, maar

WESP   Geen bloed!

MEVROUW   Men is het of men is het niet!

WESP   Misschien is dan nu het moment aangebroken dat ik u aan mijn *(kucht)* huwbare dochters voorstel.
(klapt in zijn handen en er verschijnen zeven bedeesde wespdochters die op grootte in een rij gaan staan.
In hun namen wordt de herinnering aan de Oostenrijkse tak levend gehouden.
Knikt naar de dochters.

DOCHTER 1   *(Maakt buiging)* Lisa

DOCHTER 2   Gretel

DOCHTER 3   Mijn vader noemt mij zijn hartendief.

DOCHTER 4   Let niet op hen hoor, ze hebben

DOCHTER 5   een oogje op u.

DOCHTER 6   Zij willen u

DOCHTER 7   het hof maken.
Zij blijven bedeesd staan. De wesp kucht weer, knikt naar zijn vrouw en staat op.

WESP   Aardige meiskens, niet?

ERIK   Jazeker.

WESP   Schalk! (*port Erik in zijn zijde*) Schavuit!
We laten u nu alleen met onze huwbare dochters, zodat u
ongestoord uw keu...

(Mevrouw stoot hem aan. Ze knikken Erik toe en verwijderen zich. De rij blijft staan. Erik kijkt ongemakkelijk. De kleinste wesp komt in beweging. De andere volgen. Verdringen zich rond Erik. Omzwermen hem. (Zoemen!) Het geluid zwelt aan. Ze gaan elkaar te lijf. Rukken de vleugels uit. In het tumult kruipt Erik weg. Wanneer de wespen bemerken dat Erik weg is verlaten zij ook het toneel. Mevrouw en mevrouw van Vliesvleugel komen het toneel opgerend.

WESP   Hij is gaan lopen!

MEVROUW   Echte adel sterft in het harnas.

WESP   Sterft in het harnas!
Zij verlaten het toneel.

Slakkenlied

*Twee slakken naderen elkaar op het toneel. Wanneer het tot een aanraking lijkt te komen, kucht ERIK en zegt hij bestraffend: "Pardon" , waarop de slakken schrikken. Eén van hen vlucht weg. Erik buigt zich vol verwondering over de achtergebleven slak en bestudeert de "ogen op steeltjes"
De slak spreekt zéér langzaam.*

ERIK   Dag oog, bent u alleen, of zit u ook ergens aan vast?

SLAK   Dat oog hoort bij mij. Wenst u een kamer?

ERIK   Dag meneer. Ja, ik zoek een hotel.

SLAK   Goed. Héél goed. Maar wilt u op uw vorige plaats gaan staan.
Zo kunnen we niet praten. Ik zie namelijk niets.
Erik doet een stap terug.
Juist, wilt u in het vervolg van mijn oog afblijven, ik ben daar
zeer gevoelig.

ERIK   Zoudt u iets sneller kunnen spreken?

SLAK   Kunnen wel, maar ik doe het niet.

ERIK   Ik word er zo kriebelig van.

SLAK   Kriebelig? Ik word er niet kriebelig van.

ERIK   Ik begin nu te begrijpen wat er mee bedoeld wordt als ze
zeggen: zo langzaam als een slak.
Er volgt een lange stilte.

SLAK   Wat wordt er dan mee bedoeld?

ERIK   Waarmee bedoeld?

SLAK   U zei, dat u nu begonnen was te begrijpen wat er mee bedoeld
wordt als ze zeggen: zo langzaam als een slak. En toen vroeg
ik: wat wordt daar dan mee bedoeld?

ERIK   Lieve hemel, wat een gesprek. Dat is om tureluurs van te
worden.

SLAK   *(na pauze)* Tureluurs? Wat is dat tureluurs?

ERIK   Ik weet het niet, ik zei zomaar wat.
(Stilte)

SLAK   Ja goed, maar nu weet ik nog niet wat er mee bedoeld wordt.

- ERIK Met wat?
- SLAK U zei, dat u nu begonnen was te begrijpen wat er mee bedoeld wordt als ze zeggen: zo langzaam als een slak. En toen zei ik: wat wordt daar dan mee bedoeld? En toen zei u: dat is om tureluurs van te worden. En toen zei ik: wat is dat dan: tureluurs?
- ERIK Ik, ik kan het niet meer volgen.
- SLAK Gaat het te vlug? Zal ik het nog eens uitleggen?
- ERIK Nee, nee! Ik begrijp het toch niet.
- SLAK Dat treft want we zijn er.
- ERIK *(kijkt om zich heen)* Niet veel leven in de brouwerij. Ben ik soms de enige gast?
- SLAK Geenszins jongeman! Mijn herberg is zeer gewild. Momenteel huisvest ik een duizendpoot, een rups, een hooiwagen, twee verdwaalde bijen, wat muggen, zes bromvliegen (die betalen slecht, meneer Pinksterblom!), een horzel, drie torren en een kever, een sprinkhaan meen ik en laat eens kijken, ja nog een slakje zonder huis, een mier op doorreis en een kakkerlak.
- ERIK En moeten we allemaal op dezelfde kamer slapen?
- SLAK Welnee, hoe komt u er bij. Dat is de kamer van de duizendpoot. Uw kamer is naast de zijne. Kijk hij gaat juist uit voor een middagwandeling.

Lied van de duizendpoot.

De duizendpoot komt op. Na de gang over het toneel verdwijnt de duizendpoot.

Verschillende insecten komen op.

- SLAK Het is een goed gebruik dat de nieuwe gasten aan de residenten worden voorgesteld. Mijne heren, dit is Erik Pinksterblom.

Ze knikken hem toe en zeggen "aangenaam". De sprinkhaan maakt een sprongetje.

SPRINKHAAN U hebt daar een leuke naam. Erik gaat naar boven en -blom gaat naar beneden. (*maakt weer een sprongetje*)

BIJ Let u maar niet op hem. Hij heeft het al lang. Mijn naam is Bij.

ERIK U hoeft zich aan mij niet voor te stellen, want ik ken u zeer goed uit Solms, Beknopte Natuurlijke Historie.

(Wijst één voor één aan)

U bent en kever, u een mug, u een sprinkhaan.

BIJ Dat is zeker hoogst opmerkelijk, kent u dat ook?

(Wijst op kakkerlak)

ERIK Ja zeker, dat is een kakkerlak. Hij legt eitjes in afval van bladeren en planten en houdt zich bij voorkeur op in vochtige of donkere plaatsen.

(Er klinkt applaus)

SPRINKHAAN En mij, kent u mij?

ERIK U bent een sprinkhaan. U heeft gelede poten en een geringd bovenlijf. U leeft van bladgroen en behoort tot de zogenaamde schadelijke insecten.

SPRINKHAAN Bedoelt u daar iets mee?

ERIK O nee, volstrekt niet, het staat zo in het boek.

SPRINKHAAN Nee, dan is het goed.

Sprinkhanenlied

Hier doen meerdere sprinkhanen aan mee.

MEIKEVER Het is zeer frappant te weten wie men is zonder er aan voorgesteld te worden. Weet u ook wie ik ben?

ERIK U bent een kever!

Slak komt haastig naderbij gekropen.

SLAK   Mijne heren, mag ik u even storen? Ik vrees dat er iets
gebeurd is. Kamer 14 geeft maar geen antwoord.

Ze drommen om de slak heen.

Het is de kamer van meneer Rups. Ik klop, ik roep, geen
antwoord! Hij was de laatste tijd zo neerslachtig.

Sprinkhaan springt heen en weer.

SPRINKHAAN   Kan het nu niet iets sneller?

SLAK   Dit is mijn topsnelheid meneer.
Als we allemaal tegelijk "rups" roepen. Ik tel tot drie.
Een.....(*stilte*)

Sprinkhaan springt weer heen en weer.

SPRINKHAAN   Nou toe dan, komt er nog wat van?

SLAK   Ja ja, ik ben opeens de tel kwijt.

SPRINKHAAN   Met dat beest zou je je verstand nog verliezen. Opgelet
heren: een, twee, drie.

ALLEN   Rups!
Stilte

Lied: Rupsen die zich inspinnen.

SPRINKHAAN   We moeten de deur forceren.
Even later valt er een cocon op het toneel. Alle dieren deinzen achteruit.

SLAK   Er is een misdaad in het spel. Meneer de rups zit helemaal
vastgebonden!

ERIK   Dat is een pop!

ALLEN   Een wat???

ERIK   Een pop of een cocon. Als de rups een vlinder wil worden spint
zij zich in en wordt een pop. En na een tijdje komt zij eruit
en is een vlinder.

Er valt een stilte.

SPRINKHAAN   Dat begrijp ik niet.

ERIK   Ik ook niet helemaal, maar het is toch zo. Het staat zo in Solms.

SLAK   Ja goed, maar waarom moet die gekheid nu juist in mijn hotel gebeuren. Kan meneer daar niet een andere plaats voor uitkiezen?

ERIK   Nee, opeens moet het gebeuren het is aan te raden de pop op generlei wijze te storen. De verpoping duurt twee tot zes weken.

SLAK   Pardon, wat zei u? Twee tot zes weken? En blijft al die tijd mijn beste kamer bezet?

ERIK   Het is aan te raden de pop op generlei wijze te verstoren dus moet u er afblijven. Zo staat het in Solms.

SLAK   Ik heb niets met Solms te maken. Ik wil mijn geld!

KEVER   Wij doen dus precies zoals het in Solms staat en vanzelf zonder dat wij het gelezen hebben?

ERIK   Ja, precies zo.

SPRINKHAAN   Kijk, de pop begint te scheuren.
Allen staan om de pop heen en de vlinder komt tevoorschijn.

SLAK   Zo, zo, kijk, kijk. Daar hebben we onze oude rups. Kunt u betalen?

VLINDER   Ik weet niet wat u bedoelt. Ik werd zojuist wakker in een klein kamertje en kom nu naar hier om inlichtingen. Zoudt u kunnen zeggen waar ik ben?

SLAK   Dat is het toppunt. (*Bootst lieve stemmetje na*) Zoudt u kunnen zeggen waar ik ben? Al die tijd heeft de slampamper mijn beste kool gegeten en mijn mooiste kamer bezet! Maar ik neem het niet. Je zult betalen vriend.

ERIK Schreeuw niet zo, de vlinder kan het toch niet helpen dat zij een rups geweest is. Het stond bij Solms.

SLAK Hou toch op met die Solms. Ik wil mijn geld zien.

ERIK U heeft ook niet veel oog voor de wonderen der natuur, maar u zult uw geld krijgen hoor. Alstublieft.
Hij scheurt een paar bladzijden uit zijn boek.

SLAK Dat is wat anders. Ik vraag wel excuus.
(De slak raapt de bladzijden op en verdwijnt.)

VLINDER Wat er nu precies aan de hand is weet ik niet, maar ik geloof dat ik u heel dankbaar moet zijn.

ERIK O nee, er zijn nog zoveel bladzijden. Maar ik ben blij dat ik u heb kunnen helpen.

VLINDER U hebt mij het leven gered toen ik weerloos was en lelijk. Nu ik vleugels heb, wil ik u ook helpen. Klim op mijn rug als ik uitvlieg naar de zon en de bloemen. Te voet zult u het nooit vinden.

ERIK Laten we maar gauw gaan. Moet ik voor of achter zitten.

VLINDER Ik weet eigenlijk nog helemaal niet of ik wel kan vliegen. Ik heb het nog nooit gedaan. Maar een stem in mij zegt dat het wel zal gaan.

Zij verdwijnen en komen weer op.

De vlinder trilt.

ERIK Wat is er aan de hand, voelt u zich niet goed?

VLINDER Daar heb je haar weer!
Een andere vlinder fladdert rond.

Ik moet er achter aan, kijken waar....
Ach wat een schat!

Vlinderdans. Liefdeslied van een vlinder.

ERIK *Kijkt hen verbaasd na.* Is dat wat mijn broer bedoelde toen hij zei dat hij vlinders in zijn buik voelde als hij Josefien van Uffelen voorbij zag gaan?

Erik blijft alleen achter. Wanneer hij rondkijkt merkt hij een spinnenweb op. Hij volgt de draden met zijn hand, raakt er een aan en zit vast. Een spin komt op.

SPIN Kwajongen, waarom heb je mijn web vernield, hè. Waarom, waarom, waarom? Drie volle dagen heb ik er aan gewerkt en daar komt me dat onderkruipsel alles vernielen.

ERIK Bedaar toch, mevrouw, bedaar toch. Ik zal alles uit mijn spaarpot betalen.

SPIN Spaarpot? Wat heb ik aan jouw spaarpot. Wat doe ik daarmee, jij lelijke tweepoot? Moet jij een arme weduwe voor de gek houden?

ERIK Maar ik kan toch meehelpen? Lussen en strikken draaien en de draad vasthouden. U zult eens zien hoe vlug het gaat.

SPIN Ach ja? Kijk, kijk. Klaar is het. Wel meneer weet het. Ha,ha, ha. En wie, als ik vragen mag, wie levert dat spinsel? He. 't Is maar een vraag, een eenvoudige vraag! Wie meneer, wie?

ERIK Ja, dat moet u natuurlijk doen. Ik heb het niet.

SPIN Ik heb het niet hè. En denkt u dat 't op mijn rug groeit ellendige.

(Ze stopt en verandert van toon)

Kom eens wat dichterbij, kleine en laat die naald toch zakken. Ik zal je toch niets doen? Kom, kom.

Erik zwijgt en wacht waakzaam af.

Kom mijn jongen, ik maakte maar een grapje. Zo doe ik wel meer: ik schreeuw en ik gil, maar ik doe het eenvoudig voor de longen. De longen moeten zich af en toe uitzetten. Is dat gebeurd, dan kan ik weer uren stil zitten. He, je bent toch niet boos, klein lekker stukje.

ERIK O nee, volstrekt niet.

SPIN Mooie kleine, kom dus wat dichterbij, dan kunnen we eens gezellig praten over de restauratiekosten. Laten we eens kijken.

ERIK *Ik doe het niet. We kunnen op een afstand ook wel praten. De spin doet een uitval. Er volgt een gevecht. Erik steekt en valt. Beiden blijven liggen. Het blijft stil. De spin heeft stuiptrekkingen. Erik beweegt niet. Drie doodgravers komen op en buigen zich goedkeurend over de spin. Ze wijzen op de stuiptrekkingen. Vervolgens buigen ze zich over Erik. Hij beweegt.*

DOODGRAVER 1 We waren juist aan het beraadslagen of u dood was of niet. Jammer, jammer, jammer.

ERIK Wat is jammer? Ik ben toch niet dood.

DOODGRAVER 2 Nee. Nee en u voelt ook helemaal niet de neiging om op uw rug te gaan liggen en uw twee pootjes in de hoogte te steken?

ERIK Nee, dat zal ik niet doen.

DOODGRAVER 3 Nu dan zullen we nog even wachten. Gaat uw gang meneer.

ERIK Wacht eens even, waar is de spin?

DOODGRAVER 2 *De spin is reeds begraven in het kuiltje vlak naast u. Erik kijkt. Terwijl hij kijkt bewegen nog pootjes.*

DOODGRAVER 3 Natrekkingen. Bij sommigen duurt het uren. Over een paar minuten is het afgelopen. Intussen hadden wij een kuil voor u gegraven.

ERIK Voor mij?

DOODGRAVER 1 We wilden u er net in leggen, toen u zo nodig rechtop moest gaan zitten. En zo is alles voor niets geweest. Ik was er eigenlijk in het begin al tegen. Ik voelde dat er iets niet in orde was; u lag er zo verdacht bij.

ERIK *Het spijt mij, dat ik u niet van dienst heb kunnen zijn. Er valt een stilte.*
Mijne heren, als u iets wilt, zegt u het dan.

DOODGRAVER 2 Wij hebben maar één wens en dat is dat u dood gaat. Dan kunnen we tenminste weer verder met het werk.

ERIK Maar ik ga niet dood.

DOODGRAVER 3 Ho, ho, zegt u dat niet al te vlug. Het kan nog best goed aflopen. Ik zeg altijd maar: zo lang er nog leven is, is er nog hoop.

ERIK U draait de dingen om. Het betekent juist dat iemand altijd gezond kan worden, hoe slecht het er ook met hem voor staat.

DOODGRAVER 2 Een merkwaardige opvatting, maar ik geloof dat u zich vergist. Welnu, lang genoeg gewacht, de tijd is om: wij geven u op.

De doodgravers gaan op weg, nadat ze de aarde op de spin nog eens aangestampt hebben. Dit doen ze in een rondedans.

DOODGRAVERS Plem, plam, plim
hier ligt er eentje in
de een zijn dood
is een anders brood
zo heeft elkeen zijn zin.

Plempe, plampe, plomp
stamp vast de losse grond,
hij kan er niet meer uit
die kleine, vette buit
zo voedzaam en gezond.

Het geluid sterft weg. Een grote regenworm komt tevoorschijn. Erik bekijkt hem van alle kanten en raakt de worm aan.

WORM Hé, wat moet dat?

ERIK Neemt u mij niet kwalijk, maar ik wilde u iets vragen.

WORM Nou, vraag het dan.

ERIK Ja, maar spreek ik niet tegen het verkeerde einde. Heb ik het nu tegen uw broek of tegen uw hoofd?

WORM   O, wat dat betreft, dat komt op hetzelfde neer. Met alle twee kanten kan ik even goed horen als spreken.

ERIK   Ik wil graag de weg naar boven weten. Zoudt u mij dat misschien kunnen uitleggen?

WORM   Spartelen!

ERIK   Wat zegt u?

WORM   Spartelen! U wacht tot het geregend heeft en dan begint u te spartelen. Dan komt u er vanzelf.
Worm maakt aanstalten om te vertrekken.

ERIK   Ach meneer, wacht toch even, ik kan niet spartelen.

WORM   Niet spartelen? Ja, wat kunt u dan eigenlijk wel? Waar hebt u uw opvoeding genoten? Of bent u wellicht gehalveerd?

ERIK   Gehalveerd? Maar ik ben helemaal geen worm. Ik ben een mens!

WORM   Een mens? Nooit van gehoord. Wat is dat voor een insect?

ERIK   Dat is helemaal geen insect. Een mens is een redelijk wezen, naar Gods beeld geschapen, met verstand en vrije wil.

WORM   Tut,tut, wat een mond vol. Welnu, hoe ziet zo'n mens er uit?

ERIK   Maar meneer de regenworm, dat kunt u toch zelf zien!

WORM   Ik heb geen ogen, vertelt u maar hoe u er uitziet en wat er zo al aan los en vast zit.

ERIK   Nou, om te beginnen, hebben wij mensen een hoofd waarin een mond, een neus, oren en ogen zijn aangebracht.

WORM   Allemaal overbodig, maar gaat u verder.

ERIK Dan komt het halsje, waar niets bijzonders van te vertellen valt.

WORM Die stukken zijn juist het belangrijkste meneer, maar gaat u verder.

ERIK Dan komt de romp.

WORM De wat?

ERIK De romp!

WORM Wat is dat, de romp?

ERIK Aan de romp zitten de armen en benen vast en.....

WORM Allemachtig, hoofd, hals, romp, armen en benen! Het is om draaierig van te worden, zo ingewikkeld als u in elkaar zit. En kunt u met dat alles niet eens naar boven spartelen?

ERIK Ik kan het werkelijk niet, al zou ik nog zo mijn best doen.

WORM Dan vraag ik me toch af waar dat allemaal voor dient. Gooi die rommel toch weg meneer en wordt worm. Hoeveel poten heeft u?

ERIK Twee.

WORM Dat is twee teveel, maar in vergelijking met het overige gespuis dat hier rondkrabbelt is het nog maar weinig. Ik vermoed dat u een mislukte worm bent of een worm op weg.

ERIK Wat is dat, een worm op weg?

WORM Een worm op weg, is een worm die nog geen worm is maar waarop hoop bestaat dat hij nog een worm wordt.

ERIK Maar ik wil volstrekt geen worm worden, ik denk er niet aan!
De worm kronkelt naar Erik toe.

WORM Waar bent u ergens. Achter, voor of opzij?

ERIK Hier vlak naast u. Een tikje naar rechts! Nee, nog een beetje.
Nu bent u er.

De worm raakt hem aan.

WORM Wat zit uw vel los. Men zou haast zeggen dat het er elk ogenblik af kan vallen.

ERIK Dat kan het ook, het eigenlijke vel zit eronder.

WORM Dan is het toch zoals ik dacht, u bent aan het vervellen, mijn waarde. Over een paar dagen valt het er helemaal af en bent u als nieuw. Ik dacht wel dat u tot de soort behoorde.

ERIK Ik zou zo graag willen weten hoe u zo opgeruimd bent terwijl u eigenlijk toch blind bent.

WORM Wij wormen hebben geen ogen nodig. Dat is een teken van zwakte. U hebt ook een hoofd nodig en armen en benen. U bent ingewikkeld van hulpeloosheid.

De worm kronkelt aan alle kanten.

ERIK Past u toch op, u raakt nog in de knoop.

Worm blijft kronkelen.

Daar heb je het al, een dubbele knoop nog wel. Komt u daar maar weer eens uit.

Het kronkelen wordt heftiger.

WORM Maar help dan toch, sta niet zo suf te kijken. Ik kan niets zien, u heeft tenminste ogen in uw hoofd.

Hij kronkelt en kronkelt. Een mier komt naderbij en draagt een geweldige baal op zijn schouders.

MIER Een ongeluk? Die zit ook lelijk in de knoop. Familie van u?
Erik stelt zich voor.

MIER Pinksterblom? Bent u de beroemde Pinksterblom? Kijk, kijk de hele buurt praat over u, men hoort de ongelooflijkste verhalen.

Van alle kanten komen er mieren aan met eieren en poppen beladen. Erik wordt omstuwd. Er wordt door elkaar gesproken. Hier kan tekst toegevoegd worden naar aanleiding van actuele gebeurtenissen.

MIER Meneer Pinksterblom! Meneer Pinksterblom! Wilt u eens kijken? Zijn dit de goede eieren? Wanneer komen ze uit?

Moet ik ze in de zon leggen of juist in de schaduw?

MIER Meneer Pinksterblom, wilt u eens kijken? Hij ziet zo flauw uit zijn ogen. Ik durfde hem geen eten te geven voor ik u gevraagd had. Wat moet hij hebben?

SPIN Ik weet het opeens niet meer, moet ik nu links of rechts. En gebruik ik wel het goede garen?

MIER Wat zegt Solms ervan?

MIEREN Meneer Pinksterblom! Meneer Pinksterblom! Meneer Pinksterblom!

ERIK Stoort u zich toch niet aan die Solms. U weet het zelfs beter dan juffrouw Solms. Daar zit nu juist het wonder der natuur in! Houd goede moed!

Er wordt niet naar hem geluisterd, men blijft roepen. Erik vlucht. In de vlucht draait hij zich om.

Het is jullie allemaal in het hoofd geslagen. Ik zeg niets meer als u dat maar weet!

Erik komt terecht in een slag tussen twee mierenlegers. Het toneel is leeg en vanachter klinkt het strijdlied dat steeds verder aanzwelt.

Trompetgeschal.

Strijdlied Vooruit! Vooruit, vooruit!
Zo klinkt ons kloek besluit!
Nu ook niet langer mieren
Trekt allen uw rapieren
En werpt u op de buit!

Erik gaat in het strijdgewoel ten onder. Er vliegt van alles door de lucht. Het gevecht ebt weg. Mieren strompelen weg, elkaar ondersteunend. Erik blijft alleen achter.

Lied: Erik vliegt op.....

Terug naar het openingsbeeld.

STEM Erik, Erik, wakker worden!
Erik richt zich op, geeuwt en rekt zich uit. Hij kijkt verwonderd om zich heen.

VERTELLER

Erik trok de gordijnen open en onderwierp de portretten aan de muur aan een nauwkeurige beschouwing. Doch geen van hen zei "boe" of "bah". Zelfs grootmoeder Pinksterblom scheen hem niet meer te herkennen. " Vreemd", dacht Erik bij zich zelf, waarom zouden ze niets meer van mij willen weten nu het dag is.

Het proefwerk verliep niet al te best. Er waren enkele passages waarlangs juffrouw Schönberg een rode streep trok met de woorden "onbegrijpelijk" of "wartaal".

Dat is nu alles al weer lang geleden, want kleine Erik is groot geworden.

Een belangrijk insectenkenner is hij niet geworden. Soms echter, als hij onder zekere mensen vertoeft, kan hij niet nalaten aan bepaalde insecten te denken. De ene keer meent hij onder Vliesvleugelen, de andere keer onder Hommels te zijn. Soms komt hij Spinnen tegen. Slakken ziet hij tamelijk veel. Wat miskende Mieren betreft, die worden elke dag veelvuldiger.

Hier eindigt dan de geschiedenis van Erik Pinksterblom

Vaart u allen wel. Houd altijd de lijst in het oog en bekommert u niet te zeer om honing.

Slotlied

Ehrwald, Oostenrijk.

Jack Verhulst